

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2025/256521

Dato: 27.11.2025

Mattilsynets innspill til organisering av arbeidet med 3R

Vi viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet (LMD), datert 9. oktober om innspilltilorganiseringavarbeidetmed3R og en eventuell etablering av et 3R-senterpåforsøksdyrområdet, samt innspillsmøte med LMD og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) 28. oktober.

Departementene åpnet opp for å gi skriftlig innspill innen 1. desember 2025. Under følger Mattilsynets innspill til organiseringen av 3R-arbeidet, herunder svar på spørsmålet om det er oppgaver relatert til 3R som vi antar kan løses bedre ved en annen organisering enn i dag, innenfor dagens ressursramme.

Krav i forsøksdyrdirektivet

Direktiv 2010/63/EU stiller to sentrale krav til organisering på myndighetsnivå:

- Kompetent myndighet

Hver medlemsstat skal utpeke en eller flere kompetente myndigheter som har ansvar for godkjenning av prosjekter, tilsyn og kontroll med bruk av dyr i forsøk. Disse myndighetene skal være uavhengige og sikre at regelverket etterleves.

- Nasjonal komité for beskyttelse av forsøksdyr

Hver medlemsstat skal etablere en nasjonal komité som skal gi råd til kompetent myndighet og dyrevelferdsenheter om anskaffelse, avl, hold og bruk av dyr i forsøk, samt fremme utveksling av beste praksis og harmonisert implementering av 3R-prinsippene. Komiteen skal også bidra til informasjonsdeling og prosjektvurdering på tvers av EU.

Vår vurdering

Disse kravene understreker at Mattilsynet i sin rolle som kompetent myndighet, primært skal ha ansvar for forvaltning og direktoratsoppgaver, herunder søknadsbehandling, tilsynsoppgaver og alminnelig veiledning om gjeldende regelverk. Den nasjonale komitéen derimot, skal ha en rådgivende, faglig og prestasjonsfremmende funksjon.

Det er en grunnleggende etisk utfordring i at dyr i forskning lovlig kan påføres påkjenninger og belastninger som det ikke er tillatt å påføre andre dyr. 3R-arbeidet handler om å sikre at forskning med dyr skjer på en mest mulig etisk og vitenskapelig forsvarlig måte, og at alternative metoder tas i bruk der det er mulig. Dette er et arbeid som krever dedikerte ressurser, kompetanse, innovasjon, samarbeid mellom ulike fagmiljøer og næringsaktører, samt målrettet informasjonsarbeid som strekker seg utover den veiledningen forvaltningen gjør. Disse oppgavene ligger utenfor Mattilsynets kjerneoppgaver og krever et miljø som jobber systematisk med 3R, med tett kobling til forskningsinstitusjoner og fagmiljøer.

Det er videre ikke åpenbart at det oppstår synergieffekter ved å legge 3R-arbeidet under Mattilsynet. Tvert imot kan en slik organisering skape uklarhet om roller og ansvar, og potensielt svekke både tilsynsfunksjonen og utviklingsarbeidet. Vi ser heller ikke at en organisering under Mattilsynet kan gi synergieffekter i form av reduserte kostnader, ettersom oppgavene i de ulike rollene er helt ulike.

Konklusjon og anbefaling

For å sikre best mulig fremdrift og kvalitet i 3R-arbeidet bør dette organiseres som et uavhengig faglig organ eller i samarbeid med forskningsmiljøer, slik at Mattilsynet kan konsentrere seg om sine kjerneoppgaver.

Mattilsynet har ansvar for å godkjenne søknader om dyreforsøk og føre tilsyn med regelverket, og det vil derfor være en fordel at et 3R-senter fremstår som en uavhengig kompetanseenhet som tydelig skiller seg fra tilsyns- og direktoratsrollen.

En samorganisering av disse funksjonene kan svekke tilliten hos forskningsmiljøene, hemme åpenhet og reise spørsmål om objektivitet. For å sikre troverdighet og tillit for både Mattilsynet og et eventuelt 3R-senter anbefales det at senteret organiseres som en uavhengig faglig enhet med eget mandat og styringsstruktur, utenfor Mattilsynet.

Et slikt senter vil da kunne fungere som utpekt kunnskapsinstitusjon for Mattilsynet innen forsøksdyrforvaltningen, på samme måte som de øvrige kunnskapsinstitusjonene på andre fagområder.

Med hilsen

Mattilsynet, hovedkontoret

Nina Brogeland Laache
seksjonssjef